

Rusínsky jazyk a literatúra

Vzdelávacia oblasť **Jazyk a komunikácia**

Podoblasť vyučovania prvého jazyka – jazyky národnostných menšín

Metodická príručka pre
1. stupeň (1. a 2. cyklus)
a 2. stupeň (3. cyklus) ZŠ

NÁRODNÝ INŠTITÚT VZDELÁVANIA A MLÁDEŽE

Rusínsky jazyk a literatúra

Metodická príručka pre 1. stupeň (1. a 2. cyklus)
a 2. stupeň (3. cyklus) ZŠ

PaedDr. Mária Jasiková
PaedDr. Marcela Ruňaninová

Obsah

<u>ÚVOD</u>	3
<u>1 Metodické a pracovné listy pre 1. cyklus</u>	4
<u>1.1 Rodina</u>	4
<u>1.1.1 Metodický list pre učiteľa</u>	4
<u>1.1.2 Pracovný list pre žiaka</u>	11
<u>1.2 Uspávanka</u>	13
<u>1.2.1 Metodický list pre učiteľa</u>	13
<u>1.2.2 Pracovný list pre žiaka</u>	17
<u>2 Metodické a pracovné listy pre 2. cyklus</u>	19
<u>2.1 Rodina</u>	19
<u>2.1.1 Metodický list pre učiteľa</u>	19
<u>2.1.2 Pracovný list pre žiaka</u>	24
<u>2.2 Škola</u>	26
<u>2.2.1 Metodický list pre učiteľa</u>	26
<u>2.2.2 Pracovný list pre žiaka</u>	31
<u>3 Metodické a pracovné listy pre 3. cyklus</u>	34
<u>3.1 Národná kultúra a kultúrne dedičstvo</u>	34
<u>3.1.1 Metodický list pre učiteľa</u>	34
<u>3.1.2 Pracovný list pre žiaka</u>	38
<u>Zoznam použitej literatúry a zdrojov</u>	42

ÚVOD

Hlavným cieľom vyučovania v rámci predmetu Rusínskeho jazyka a literatúry v 1. cykle je vytvárať základy čitateľskej a pisateľskej gramotnosti a formovať žiaka tak, aby z neho bol na konci 1. cyklu čitateľ a pisateľ schopný samostatne sa orientovať v texte a porozumieť mu. Piliermi vzdelávacej oblasti vo všetkých troch cykloch sú komunikačné činnosti jazyka – interakcia, produkcia a recepcia, ktoré zahŕňajú rôzne schopnosti žiaka.

Metodická príručka je určená žiakom, učiteľom, ale aj rodičom národnostných škôl s vyučovacím a s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny – rusínskym. Všetkým zúčastneným, ktorí sa učia rusínsky jazyk nielen ako jeden z predmetov, ale hlavne pre tých, ktorí chcú rusínsky jazyk vo svojom živote postaviť na vyššiu úroveň, akou je len hovorená podoba. Žiaci, učitelia aj ich rodičia používajú rusínsky jazyk v nárečovej podobe. Prostredie, v ktorom žijú, im nedáva dostatok príležitostí stretnúť sa so spisovným jazykom. Škola je práve tým priestorom, kde sa kodifikovanej formy rusínskeho jazyka a literatúry môžu dotknúť aj prostredníctvom tejto metodickéj príručky. Príručka je spracovaná tak, aby bola zrozumiteľná komukoľvek, komu sa dostane do ruky. Prvú časť príručky tvorí Metodický list pre učiteľa, v ktorom má podrobný postup, ako pracovať na danej hodine, ktorý obsahuje pre lepšie pochopenie pokyny v rusínskom aj slovenskom jazyku. Druhú časť tvorí Pracovný list pre žiaka, ktorý je len v rusínskom jazyku, aby mal žiak čo najintenzívnejší kontakt s jazykom.

Úlohy pre žiakov sú tvorené tak, aby každé dieťa malo možnosť zapojiť sa do práce. To znamená, že úlohy sú diferencované a všetci žiaci majú priestor na ich splnenie.

Metodická príručka obsahuje ukážky aktivít zameraných na komunikáciu, na rôzne žánre hovoreného a písaného textu a vyjadrovanie sa, ale aj na vnímanie a porozumenie týchto žánrov, či ich žiak počúva alebo číta. Vhodným výberom, či už súvislého alebo nesúvislého textu, môžeme ukázať, ako pracovať na jednej či viacerých vyučovacích jednotkách tak, aby sme rozvíjali všetky komponenty jazyka.

Nové vzdelávacie štandardy, v porovnaní s platnými vzdelávacími štandardmi, obsahujú viacero zmien a metodická príručka reaguje práve na tieto zmeny. Nejde len o zmeny v obsahu učiva, ale predovšetkým usporiadaním učiva do troch cyklov. Aktivity sú vyberané tak, aby sa posilnil komunikačný, činnosťný aj zážitkový charakter vyučovacieho predmetu. A keďže sa komunikačným zručnostiam dáva ešte väčší priestor ako doteraz, aj aktivity sú starostlivo vyberané tak, aby sa komunikačné zručnosti objavovali v čo najväčšej miere. Aktivity v ukážkach sú zostavované tak, aby výkon žiakov na hodine gradoval. To znamená, počnúc jednoduchšími činnosťami žiakov až k zložitejším postupne smerujeme k finálnemu cieľu, ku ktorému sa chceme dostať. Rovnako postupujeme aj pri výbere textov v ďalších dvoch cykloch. Správnym výberom ukážok predstavíme možnosti postupného stupňovania vzdelávacích cieľov.

Metodická príručka obsahuje konkrétne ukážky gradácie vzdelávacích cieľov, výkonových a obsahových štandardov. V metodickéj príručke sú obsiahnuté konkrétne výstupy, ako zabezpečiť danú gradáciu výkonového či obsahového štandardu alebo vzdelávacieho cieľa pomocou rôznych metód práce.

Výberom tematického okruhu je potrebné vymedziť postupnosť krokov, ako smerovať k stanoveným cieľom, premyslieť a vybrať zodpovedajúci obsah a nastaviť učebné procesy tak, aby sme sa k cieľu zaručene dostali. Príručka nemá slúžiť ako presný návod, ale ako inšpirácia, ako pracovať s komponentmi na hodinách v závislosti od textu, ktorý použijeme. Ako správne pomenovať výkonový či obsahový štandard alebo naopak, na základe potrebných výkonov nájsť ten správny text.

1

Metodické a pracovné listy pre 1. cyklus

1.1 Rodina

Ročník: 3.

Počet vyučovacích hodín/ jednotiek:
dve vyučovacie jednotky (dva dni)

1.1.1 Metodický list pre učiteľa

Komponenty:

- Komunikačná interakcia
- Hovorená produkcia
- Písaná produkcia
- Recepčia vecných textov

Výkonové štandardy:

- viesť jednoduchý dialóg a klásť vecné otázky
- vypočúť si hovorený prejav a klásť otázky k jeho obsahu
- upraviť obsahovú a jazykovú stránku napísaného textu
- orientovať sa v nesúvislom a obrazovo-písanom texte

Obsahové štandardy:

- nácvik dialógu v dvojiciach alebo v skupinách pri riešení úloh
- kladenie otázok k obsahu počúvaného prejavu
- vyslovovanie predpokladov
- tvorenie jednoduchého nesúvislého textu (zoznam)
- orientácia v jednoduchých nesúvislých textoch: zoznam

Tematické okruhy: Rodina

Motivačná časť hodiny:

V úvode vyučovacej jednotky je vhodné žiakov motivovať aktivitou, ktorá sa bude venovať téme hodiny. Hra je najbežnejším a zároveň najobľúbenejším prostriedkom na vťahnutie žiakov do témy a zároveň ňou môžeme naštartovať myslenie žiakov. Naša hra sa volá: „Што собі возьму на вылет?“/Čo si vezmem na výlet.

Žiaci sedia na koberci, v kruhu hovoria formulku: „Иду на вылет а возьму собі.....“. Druhý žiak zopakuje formulku, predmet, ktorý spomenul prvý žiak a pridá svoj predmet. Ďalší žiak zopakuje predchádzajúce dva predmety, ktoré si vezmú spolužiaci na výlet a pridá svoj predmet.

„Иду на вылет а возьму собі батерку.“/Idem na výlet a vezmem si baterku.

„Иду на вылет а возьму собі батерку і швабликы.“/Idem na výlet a vezmem si baterku a zápalky.

„Иду на вылет а возьму собі батерку, швабликы і ножык.“/Idem na výlet a vezmem si baterku, zápalky a nožík.

Ak je v triede veľa žiakov, je vhodné spraviť menšie skupiny, v ktorých hra prebieha pružnejšie. Menší počet predmetov zabezpečí ich ľahšie zapamätanie. Ide nám o naštartovanie myslenia žiakov a zároveň tréning pamäte detí. Je to jednoduchá a rýchla aktivita, ktorá vtiahne do deja všetkých žiakov. Tí sú nútení pozorne počúvať predchádzajúcich spolužiakov, zapamätať si ich predmety a zároveň vymyslieť taký predmet, ktorý sa ešte v zozname slov nevyskytol. Hra môže mať aj podobu súťaže. Ak sa predmet zopakuje, žiak odchádza z kola von. Aj z tohto dôvodu je vhodné rozdeliť žiakov do menej početných skupín.

Úloha č. 1

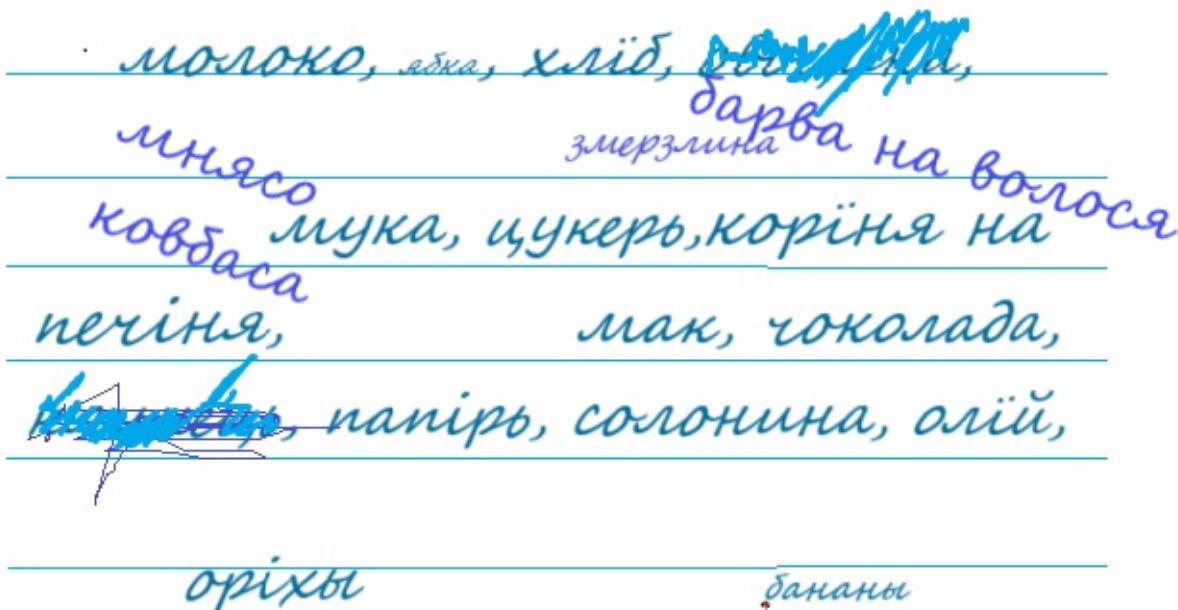
Metódy: hra, rozhovor, práce s textom, práca s pracovným listom

Rozpis cieľov úlohy:

- komunikovať medzi sebou, klásť si navzájom otázky a odpovedať na ne
- držať sa pritom pokynov na tabuli
- vedieť napísať zoznam

Pomôcky: Interaktívna tabuľa, pracovný list pre žiaka, flipchart

Na obrazovke interaktívnej tabule je zobrazený útržok nejakého zoznamu.

Obr. č. 1 Nákupný zoznam

Zadanie: Мішко іде до склепу. Написав собі, што має купити. Попозерай на образча а одповідж на вопросы під ним./Miško ide do obchodu. Napísal si, čo má kúpiť. Pozri sa na obrázok a odpovedz na otázku pod ním.

1. Перечитай слова на паперчати./Prečítaj slová na papieriku.
2. Ходиш до склепу купувати страву?/Chodíš do obchodu kupovať potraviny?
3. Пишеш собі на паперча, што маш купити?/Píšeš si na papierik, čo máš nakúpiť?
4. Як ся ті любить або не любить паперча на таблі?/Ako sa ti páči/nepáči papierik na tabuli?
5. Што бы есь на паперчати змінив?/Čo by si na papieriku zmenil?
6. До котрой ґруппы бы есь міг дати слова з паперчати?/Do ktorej skupiny by si dal slová z papierika?

Žiaci najprv v tichosti rozmýšľajú nad otázkami. Potom postupne odpovedajú na otázky. Otázky sa týkajú ich každodenných činností spojených s nakupovaním, ako prebieha príprava na nakupovanie. Ďalej sa zamerajú na nesúvislý text, ktorým je nákupný zoznam. Žiaci sa rozprávajú, navzájom komunikujú, pozorne sa počúvajú a kladú si otázky. V súvislosti s nákupom, čo najčastejšie nakupujú, či si robia zoznamy na nákup, čo sa im na papieriku páči a čo nie. Do obrázku môžu dopísať potraviny, alebo aj iný tovar, ktorý naposledy kúpili. Na otázku, čo sa im na papieriku páči, žiaci budú rozprávať, že je poškrtaný, zoznam slov je neprehľadný a pod. Jedna z otázok je zameraná na rozlišovanie podstatných mien. Ide o predmety, ktoré pomenúvajú veci. Učiteľ na tabuľu zobrazí tabuľku, do ktorej žiaci vpisujú slová, ktoré tvoria zoznam. Žiaci vpisujú slová do tabuľky podľa toho, či odpovedajú na otázku, čo kúpil (podstatné meno) alebo čo robil (sloveso). Ide o prvotné zoznámenie sa a rozpoznávanie slovných druhov v texte.

Што купив	Што робить
молоко, ябкa, хліб, бананы, оріхи	купує, іде, глядaть, платить, бісідує,
барвa, чоколадa, мак, ковбасa, м'ясо	

Tab. č. 1 Nákupný zoznam

Učiteľ oboznámi žiakov, že sa dnes naučia, ako sa takýto zoznam tvorí tak, aby mu každý porozumel, aby si ho vedel každý prečítať. Spoločne utvoria na tabuľu (môžu použiť aj flipchart) postup, ako sa takýto zoznam tvorí.

Úloha č. 2

Metódy: rozprávanie, práca s textom, práca s pracovným listom

Rozpis cieľov úlohy:

- vedieť napísať zoznam
- držať sa pritom pokynov na tabuli
- vedieť vyjadriť svoj názor a argumentovať ho

Gradácia: Napísať zoznam cielene podľa pokynov.

Pomôcky: Interaktívna tabuľa, pracovný list pre žiaka

1. Насамперед собі передумай, што будеш купувати, приготувлювати або робити./Najprv porozmýšľaj, čo budeš kupovať, čo si budeš pripravovať a robiť.
2. Слова напиш до стовпця, кажде слово в єднім шорику./Slová napiš do stĺpca, každé slovo v jednom riadku.
3. Пиш такы буквы, жебы єсь міг прочитати нелем ты./Píš také písmená, aby si ich mohol prečítať a nielen ty.
4. На основі тых правил напиш список, што має Мішко купити./Na základe pravidiel napiš zoznam, čo má Miško kúpiť.

Žiaci napíšu zoznam podľa pokynov na tabuli. Potom sa rozprávajú o tom, prečo je ich zoznam viac čitateľný, vyslovujú argumenty, prečo je vhodnejšie napísať slová v stĺpci, prečo má byť zoznam čitateľný, bez škrtania. Žiaci sa navzájom počúvajú a argumentujú svoje výroky.

Úloha č. 3 Nákup

Metódy: práca s textom, rozprávanie, práca s pracovným listom

Rozpis cieľov úlohy:

- upraviť obsahovú a jazykovú stránku napísaného textu
- vypočítať si hovorený prejav a vedieť klásť otázky

Gradácia: prezentovanie úlohy v skupine a následné prezentovanie úlohy pred triedou

Pomôcky: pracovný list pre žiaka, papieriky s témami

Ďalšiu aktivitu začneme na koberci, kde sa porozprávame, aké zoznamy sme už robili. Žiaci rozprávajú o tom, aké zoznamy doma, či v škole už písali, ako si ich zaznamenávali, kto im pri tom pomáhal. Žiaci sa rozdelia do skupín. V každej skupine môže byť 4-5 žiakov. Žiaci v skupine si vyberú jeden papierik, na ktorom bude téma. V každej skupine si žiaci určia zapisovateľa, hovorcu a pomocníkov, ktorí budú tvoriť zoznam na danú tému podľa pokynov z predchádzajúcej aktivity.

Témy zoznamu:

1. За недовго мам народенины. На што не смів забыти./Onedlho mám narodeniny. Na čo nesmiem zabudnúť.
2. Мама має свято. Хочу єй приготувити подарунок з паперя./Mama má sviatok. Chcem jej pripraviť darček z papiera.
3. До нашої загородки прилітають пташки. З братом їм зробиме деревяну будьку./Do našej záhradky prileteli vtáčiky. S bratom im spravíme drevenú búdku.
4. Што треба матері, жебы спекла тарту на неділю?/Čo potrebuje mama, aby upiekla v nedelju tortu?
5. Можеш доповнити свою властну тему./Môžeš doplniť svoju vlastnú tému.
6. Што маш в своїм перачнику?/Čo máš vo svojom peračníku?
(Кедь хочеш доповнити текст образчатём, можеш)/(Ak chceš doplniť text obrázkom, môžeš)

Žiaci si zo šiestich tém môžu vybrať ktorúkoľvek. Nadaní žiaci si môžu vybrať tému č. 5, keďže majú zvyčajne viac nápadov. Naopak, pre slabších žiakov je vhodná téma č. 6. Môžu použiť vlastný peračník a názornosť im pomôže pri vypracovaní ich úlohy. Aj takto môžeme úlohy pre žiakov diferencovať, aby mal príležitosť na vypracovanie témy každý žiak.

Žiaci v skupinách postupujú podľa pokynov. Premýšľajú a diskutujú o slovách, ktoré budú tvoriť zoznam, môžu si ich najprv zaznamenávať na papier, čo koho napadne, argumentujú výber slov do zoznamu navzájom. Potom zoznam úhľadne napíšu podľa pokynov. Po zhotovení zoznamu hovorca v každej skupine spolu s členmi skupiny odprezentuje zoznam pred triedou. V tejto časti výkon žiaka graduje. To znamená, že nevedie len jednoduchý dialóg v malej skupine, ale prezentuje svoju prácu pred celou triedou. Ostatní žiaci kladú otázky k zoznamu, čo ich zaujalo, na ktoré prezentujúci odpovedá a zoznam prezentujúcich môžu doplniť s odôvodnením vlastnými slovami. Ak je v skupine niekto, kto je zdatnejší v kreslení, môže namiesto niektorých slov použiť obrázok.

Úlohou aktivít v tejto vyučovacej jednotke je dosiahnuť jeden z cieľov základného vzdelávania, ktorým je orientovať sa v nesúvislých a obrazovo-písaných textoch. Táto časť vyučovacej jednotky obsahuje aktivity, ako môžeme predstaviť žiakom tému – Zoznam. Ako zoznam tvoriť, ako sa zorientovať v texte, ktorý patrí k nesúvislým textom a ako ho vytvoriť podľa určitých pravidiel. Po skupinovej práci žiaci prezentujú svoje zoznamy pred triedou. V tejto časti ide o plnenie

výkonového štandardu hovorenej produkcie – Vypočúť hovorený prejav a klásť otázky k jeho obsahu. Obsahový štandard zase predstavuje Kladenie otázok k obsahu počúvaného prejavu, vyslovovanie predpokladov. Žiaci v tejto časti hovoria pred triedou, počúvajú a reagujú na otázky.

Zároveň v tejto časti tvoria jednoduchý nesúvislý text, ktorým je zoznam. Jeden z výkonov písanej produkcie je upraviť obsahovú a jazykovú stránku napísaného textu. V tejto časti najprv sami tvoria zoznam podľa pokynov a následne v skupinách tvoria zoznamy na danú tému. V tejto ukážke je zapracovaný výkonový štandard vecnej recepcie Orientovať sa v nesúvislom a obrazovo-písanom texte.

V ďalšej časti sú predstavené iné možnosti, ako pracovať so zoznamom.

Úloha č. 4 Povedz prečo

Metódy: rozhovor, práca s pracovným listom

Rozpis cieľov úlohy:

- viesť jednoduchý dialóg a klásť vecné otázky alebo v skupinách pri riešení úloh
- napísať zoznam na základe témy

Gradácia: žiaci od jednoduchého dialógu prechádzajú k zložitejšiemu, rozmyšľajú nad svojou odpoveďou

Pomôcky: pracovný list pre žiaka, papieriky s témami

V ďalších častiach vyučovacej jednotky pôjde o nácvik dialógu v dvojiciach, kladenie otázok a tvorenie vecného zoznamu. Učiteľ zadá tému - aké zoznamy už žiaci videli alebo ich samostatne robili. Formou brianstormingu žiaci vyslovujú názvy možných zoznamov, ktoré zaznamenávajú na tabuľu.

Každý žiak si vyberie jeden zo zoznamov z tabule, ktorý pripraví na malý papierik. Témy môžu byť rôzne: narodeninová oslava, zoznam kamarátov na výlet, knihy, ktoré som prečítal, rád/a si obliekam, moje obľúbené rozprávky, pomáham doma mame, pomáham doma otcovi, čo rád/a jem, čo nerád/a jem, čo sa mi páči na mojom kamarátovi. Ak je zoznam hotový, žiaci sa postavia v triede na miesta, aby na seba videli. Ruka hore je znamenie, že žiak je voľný na dialóg. Utvoria dvojice. V dvojiciach si žiaci prečítajú svoje zoznamy a položia si vecné otázky. Každý z dvojice otázku pozorne počúva a odpovedá na ňu.

Чом есь собі выбрав тотых камаратів на вылет?/Prečo si si vybral na výlet týchto kamarátov?

Якы роботы робиш дома?/Aké práce robíš doma?

Чом не любиш капусту?/Prečo nemáš rád kapustu?

Котра є твоя найоблюбленіша книжка?/Aká je tvoja najobľúbenejšie kniha?

Ak si dvojica navzájom kládla otázky i odpovedala na ne, zodvihnú ruku a vymenia si kamarátov. Aktivita sa zase opakuje. Stále sa kladú iné otázky, takže žiaci môžu odpovedať vždy inak. Učiteľ vyberie niekoľkých žiakov, ktorí prečítajú svoj zoznam pred triedou.

V tejto aktivite nacvičujeme vedenie dialógu, kladenie otázok a formulovanie odpovedí na základe otázok. Žiaci sa navzájom počúvajú, aby vedeli položiť otázku a druhý z dvojice vedel na otázku odpovedať vecne a zrozumiteľne. V tejto časti už nejde len o jednoduchý dialóg. V tejto aktivite žiaci rozmyšľajú nad otázkou, týkajúcou sa zoznamu dvojice a odpoveďou a argumentáciou, prečo je práve toto slovo v jeho zozname.

Úloha č. 5 Rozstrihaný zoznam

Metódy: didaktická hra práca s pracovným listom

Rozpis cieľov úlohy:

- roztriediť skupinu slov a vytvoriť zoznam na základe ich zaradenia

Gradácia: do zoznamu žiaci pridávajú aj vlastné skupiny slov, ktoré patria do danej skupiny

Pomôcky: pracovný list pre žiaka, papieriky s rôznymi druhmi slov, flipchart, lepidlo

Žiaci všeobecne majú radi aktivity spojené s pohybom, s rôznymi činnosťami, keď nemusia sedieť v laviciach a plniť zadania učiteľa. Aj táto aktivita žiakom poskytne priestor na pohyb, kreativitu a aj súťaživosť.

Učiteľ si pripraví pásiky papierov so slovami, na ktorých sú rôzne pomenovania patriace do rôznych zoznamov. Učiteľ rozstrihá pomenovania a premieša ich. Žiaci sa rozdelia do skupín (4-5). Každá skupina bude z pásov papiera zostavovať zoznam a slová skladať (lepiť) na flipchart podľa toho, aký zoznam budú tvoriť. Svoj zoznam pomenujú. Medzi páskami s pomenovaniami môže učiteľ vložiť aj prázdne papieriky. Vyzve žiakov, aby do svojich zoznamov doplnili aj svoje vlastné slová.

мясо	молоко	ковбаса	морков	капуста	олій сіль
мука	сметанка	цукеръ	кава оцет	помаранч	
яйца	солонина	сыр	шунка	чоколада	чеснок
масло	цібуля	грушка	вогурка	струганка	хліб

пораю хыжу	умывам воблаки	стелю постіль
поливам квіткы	кормлю пса	ходжу до склепу
втерам порох	коплю в загородці	умывам таніры
зладжу фрыштык	учу ся з братом	замітам сходы
Медвідята на прогульці	Рождественна коляда	Дякую, мамко
Школярік	З приповідкы світ У дідка на дворі	Зузанчыны мудрости
Азбукова мама	Максовы новы чіжемкы	Слон на Кычарі
Капкы росы	Поклад русиньской матери	Мамко, подьме чітати...
математіка	русиньскый язык	чоловік і природа
чоловік і сполочность	тілесна выхова	музычна выхова
англіцькый язык	географія	історія фізіка хімія
вытварна выхова	чоловік і світ работы	словацькый язык

Obmenou tejto aktivity môže byť aktivita na stanovištiach. Učiteľ pomenovania položí na 4-5 stanovišť. Každá skupina a zastaví pri každom stanovišti a vyberie si do zoznamu slová, ktoré sa týkajú ich témy. V oboch prípadoch je treba sa navzájom dohodnúť, ktorý zoznam bude daná skupina zostavovať. Môžeme to zabezpečiť tak, že vždy jeden zo skupiny vytiahne ná-

hodne jeden papierik a v skupine sa dohodnú, aký zoznam budú tvoriť a vyhľadávať. Svoj výber oznámia triede.

Úloha č. 6 Strážca pravidiel

Metódy: didaktická hra, práca s pracovným listom

Rozpis cieľov úlohy:

- napísať zoznam pravidiel v školskom poriadku

Gradácia: jednoslovné pomenovania, ktoré tvorili zoznam vymenia za viacslovné pomenovania – vetné štruktúry

Pomôcky: pracovný list pre žiaka, tabuľa

Pomocou hry môžeme znovu zabezpečiť u žiakov trvácnejšie zapamätanie si ako tvoriť zoznam a zorientovať sa v nesúvislom obrazovo-písanom texte. Hra Strážca pravidiel vtiahne žiakov do aktivity súvisiacej nielen s tvorbou zoznamu, ale žiaci si zopakujú pravidlá správania sa v triede, teda školský poriadok a pritom budú aktívni a kreatívni. Žiaci budú svojím správaním napodobňovať rôzne typy správania sa v triede. Úlohou strážcu bude na tabuľu napísať do dvoch stĺpcov, čo je správne a čo nie. Žiaci môžu robiť rôzne činnosti. Pobežovať po triede, vychádzať bez dovolenia z triedy, hlásiť sa, vykrikovať, mať neporiadok na lavici, vykrikovať z okna a pod. Strážca zapisuje do stĺpcov dané činnosti. Učiteľ určí pravidlo, že každý strážca zapíše tri činnosti do tabuľky, aby tak zabezpečil prestriedanie sa viacerých žiakov - strážcov.

Що ся сміє робити в класі /Čo sa smie robiť v triede	Що ся не сміє робити в класі/Čo sa nesmie robiť v triede
Послухняно ся приголосити/Slušne sa prihlásiť	Не vykrikovati з воблака/Nevykrikovať z okna
Утримувати порядок на лавці/Udržiavať poriadok	Не виходжати з класы без доволіня/Ne vychádzať z triedy bez dovolenia

Tab. č. 2 Strážca pravidiel

V porovnaní s predchádzajúcimi zoznamami, ktoré žiaci tvorili v predošlých aktivitách, tu musia rozmýšľať, o aké pravidlo v triede ide. Nejde o jednoslovné pomenovania, ale o vetné štruktúry, ktoré pomenúvajú pravidlá správania sa v triede.

1.1.2 Pracovný list pre žiaka

РОБОЧІЙ ЛИСТ ПРО ШКОЛЯРЯ

Помагаш дома мамі і нянькови? Ходиш до skleпу? Яка робота є про тебе найліпша а котра ся ті барз не любить. Пороздумуй.

Задача ч. 1

молоко, яблєка, хлїб, ~~банани~~,
м'ясо, змерзлина, барва на волося
ковбаса, мука, цукерь, корїня на
печїня, мак, чоколада,
~~мажонда~~, папїрь, солонина, олій,
орїхы, бананы

Мішко іде до skleпу. Написав собі, што має купити. Попозерай на образча а одповідж на вопросы під ним.

1. Перечітай слова на паперчати.
2. Ходиш до skleпу купувати страву?
3. Пишеш собі на паперча, што маш купити?
4. Як ся ти любить або не любить паперча?
5. Што бы єсь на паперчати змінив?
6. До котрой ґрупы бы єсь міг дати слова з паперчати?

Напиш до таблічки, што купив Мішко в skleпі. Што міг Мішко в skleпі робити?

Што купив	Што робив

Задача ч. 2

1. Насамперед собі передумай, што будеш купувати, приготовлювати або робити.
2. Слова напиш до стовпця, każde слово в єднім шорику.

3. Пиш такы буквы, жебы есь міг прочитати нелем ты.
4. На основі тых правил напиш список, што має Мішко купити.

Задача ч. 3 Накуп

1. За недовго мам народенины. На што не смів забути.
2. Мама має свято. Хочу ей приготувати подарунок з паперя.
3. До нашої загородкы прилітають пташки. З братом їм зробиме деревяну будьку.
4. Што треба матери, жебы спекла торт на неділю?
5. Можеш доповнити свою властну тему.
6. Што маш в своїм перачнику?
(Кедь хочеш доповнити текст образчатём, можеш)

Задача ч. 4 Повідж чом

Выберь собі єдну тему з табы, напиш ей на паперча. Потім під назву напиш список. Можеш собі выбрати з тотых тем.

народенинова ослава; список камаратів на вылет; книжки, котры есь прочітав; што собі облікам або не облікам; мої облюблены приповідкы; помагам дома матери; помагам дома нянькови; што рад / нерад їм; што ся мі любить на моїм камаратови.

Потім ся прось своїх сплукласників:

Чом есь собі выбрав тотых камаратів на вылет?

Якы роботы робиш дома?

Чом не любиш капусту?

Котра є твоя найоблюбленіша книжка? І подібнo.

Задача ч. 5 Постриганий список

Із різних ґруп слов злож список, котрый належить до даной ґруппы слов. Приліп го на паперь а напиш назву вашого списку.

Задача ч. 6 Варташ правил

Пороздумуй, як ся маш справовати в класі а роб то, шо ся не сміє. Потім напиш до таблічки і на табу, што ся мать або не сміє робити.

Што ся сміє робити в класі	Што ся не сміє робити в класі

1.2 Uspávanka

Ročník: 3.

Počet vyučovacích hodín/ jednotiek:
jedna vyučovacia jednotka

1.2.1 Metodický list pre učiteľa

Komponenty:

- Komunikačná interakcia
- Hovorená produkcia
- Písaná produkcia
- Recepcia vecného textu
- Recepcia umeleckých textov

Výkonové štandardy:

- klásť vecné otázky v dialógu
- klásť otázky k obsahu vypočutého hovoreného prejavu
- uplatniť pri hovorení situačne vhodné jazykové, zvukové a pohybové prostriedky
- zhromaždiť základné informácie k téme textu
- vyvodíť základné implicitné informácie z počúvaného a z čítaného textu
- identifikovať v texte to, čo ich zaujalo

Obsahové štandardy:

- dialóg v dvojiciach alebo v skupinách pri riešení úloh
- prednes hovoreného prejavu v prostredí triedy alebo školy
- kladenie otázok k obsahu počúvaného prejavu
- vyslovovanie predpokladov
- vyjadrovanie vzťahu k pomenúvaným javom prostredníctvom emocionálnych slov alebo jednoduchých frazém
- identifikovanie kľúčových slov v texte a ich jednoduché zaznamenanie
- vyjadrovanie a zdieľanie vlastných pocitov, myšlienok a zážitkov z textu a z ilustrácie

Tematické okruhy: Rodina

Motivačná časť hodiny: Učitelia na prvom stupni disponujú rôznymi zručnosťami, ktoré sú potrebné pri práci s najmladšími žiakmi. Jednou z nich je aj schopnosť interpretovať melódiu, či zaspievať pieseň. Ako motiváciu použijeme zaspievanie uspávanky, či ukážku z akéhokolvek nosiča. Učiteľ môže použiť uspávanku z vlastných zdrojov alebo z CD.

Žiaci sedia na koberci a rozprávajú sa o tom, či poznajú nejakú uspávanku, či im niekedy mama alebo babka spievala uspávanku, keď zaspávali. Žiaci možno poznajú uspávanku, ktorú sa naučili na hodine hudobnej výchovy. Rozprávajú sa o tom, aký význam má spievanie uspávaniek pre dieťa. Žiaci si kladú otázky a odpovedajú na ne. Niekoľko typov otázok môže učiteľ pripraviť na tabuľu. Otázky typu:

Чом є потрібне дітині співати перед сном?/Prečo je treba dieťaťu spievať pred spaním? Як має матір співати колыскову?/Ako má mama spievať uspávanku? Коли має співати дітині мати колыскову?/Kedy má mama dieťaťu spievať uspávanku? Що бы єсь собі выбрав, співання твоєй мамы або колыскову з ЦД а чом?/Čo by si si vybral, spev tvojej mamy alebo uspávanku z CD а prečo?

Техт:

Заколысованя попкы – Штефан Сухый

Мам я попку маленьку,

лемже спати не хоче.

Гойдам я її в кочіку,

а вона плаче та плаче.

Або може до ліса,

де ся бучкы розвили,

бы-сь мі дітино росла

до красы і до силы

Обр. č. 2 Matka

Подь же ку мі на ручки

сто раз люблене дітя,

зайдеме мы на лучкы

меджі пахняче квітя. (Suchý, 2010, str. 18)

Úloha č. 1

Metódy: práca s textom, práca s pracovným listom

Rozpis cieľov úlohy:

- vyhľadať v texte zdobneniny

Pomôcky: pracovný list

Žiaci v texte vyhľadávajú zdobneniny ako: маленьку, ручки, лучкы, дітя, квітя

Učiteľ dáva otázky k porozumeniu textu.

Чом суть в текстї колысковой такы слова?/Prečo sú v texte uspávanky tieto slová? Што бы ся стало, кебы ся слова змінили на мала, руки, луку, дітвак, квітка?/Čo by sa stalo, keby sa slová zmenili na malá, ruky, lúky, dieťa, kvet? Який голос має матір, кедь співать колыскову?/Aký hlas má mama, keď spieva uspávanku? Мір бы колыскову співати і няньку?/Mohol by spievať uspávanku aj otec?

V tejto časti učiteľ kladie žiakom vecné otázky, ktoré priamo vyplývajú z textu, ale aj také, ktoré priamo z textu nevyplývajú a žiak tu musí nad odpoveďou porozmýšľať. Z obsahových štandardov plnia Vyjadrovanie vzťahu k pomenúvaným javom prostredníctvom emocionálnych slov alebo jednoduchých frazém.

Úloha č. 2

Metódy: práca s textom, práca s pracovným listom

Rozpis cieľov úlohy:

- práca s textom a porozumenie textu, odpovedať na otázky k textu

- vyhľadávať implicitné informácie v texte

Pomôcky: pracovný list

Хто ся приговарять попці?/Kto sa prihovára bábike? У чім попку дівчатко колыше?/ V čom dievčatko bábiku hojdá? На якы міста хоче матірь взяти свою попку?/Na ktoré miesta chce mama vziať svoje dieťa? Што ся розвивать у ліці?/Čo sa v lese rozvíja?

V tejto časti žiaci zhromažďujú informácie priamo z textu. Informácie zapisujú, identifikujú kľúčové slová v texte a ich jednoducho zaznamenávajú, čo je jeden z obsahových štandardov písanej produkcie. Učiteľ kladie otázky priamo z textu, ale môže kásť otázky, ktoré nevyplývajú priamo z textu. Výkonový štandard predstavuje vyvodit' základné implicitné informácie z počúvaného a z čítaného textu. Z obsahových štandardov tu ide o kladenie otázok k obsahu počúvaného prejavu, vyslovovanie predpokladov.

Úloha č. 3

Metódy: práca s pracovným listom, vysvetľovanie

Rozpis cieľov úlohy:

- vybrať správne vysvetlenie slovného spojenia

Pomôcky: pracovný list

Што значить словне споїня – Сто раз люблене дітя. Выберь правильну одповідь і підкрислий./Čo zamená slovné spojenie – Stokrát lúbené dieťa. Vyber správnú odpoved' a podčiarkni.

Дітя, котре не є люблене./Nelúbené dieťa Мале дітя, котре любить сто людей./Malé dieťa, ktoré lúbi sto ľudí. Дітя міцно люблене./Velmi lúbené dieťa.

На toto місце може написати і своє высвітліня. Перечитай своє высвітліня перед класов./Na toto miesto môžeš napísať aj svoje vysvetlenie. Prečítaj svoje vysvetlenie.

Žiaci majú vysvetliť slovné spojenie Сто раз люблене дітя. Vyberajú z troch možností, jednu z nich podčiarknu. Svoj výber zdôvodnia pred celou triedou. Vyjadrovanie vzťahu k pomenúvaným javom prostredníctvom emocionálnych slov alebo jednoduchých frazém je jeden z obsahových štandardov, ktorý sa v tomto prípade objavuje. Tu majú možnosť nadaní žiaci vymysliet aj svoje vlastné slovné spojenie – výrazový prostriedok.

Úloha č. 4

Metódy: práca s pracovným listom, práca s textom

Rozpis cieľov úlohy:

- vyhľadať v texte slová podľa zadania
- vymysliet ďalšie podobné slová

Pomôcky: pracovný list

Žiaci v texte vyhľadávajú slová podľa zadania.

Перечитай далшы віршы того стишку./Prečítaj ďalšie verše básne. Підкреслий слова, з котрых матірь зробить дітині черкітку./Podčiarkni slová, z ktorých mama spraví dieťaťu hrkálku. Напиш далшы подібны слова, з котрых може мама зробыти черкітку./Napíš ďalšie podobné slová, z ktorých môže mama vyrobiť hrkálku.

Што інше ся дасть з них зробити? Слова напиш./Čо інé са дá з них справит? Slová napíš.

З когутиків, марґарет
поладжу ті черкітку.

Памятай, як выроснеш,
же маш маму спосібну.

Úloha č. 5

Metódy: práca s pracovným listom

Rozpis cieľov úlohy:

- vymyslieť vlastnosti osoby, ktorá je na obrázku
- vybrať zo skupiny slov vlastnosti osoby

Pomôcky: pracovný list

Žiaci podľa obrázku vyjadrujú vlastnosti matky, ktorá drží dieťa v náručí a spieva mu uspávan-ku. Úlohou žiakov je podčiarknuť slová – vlastnosti starostlivej mamičky.

Попозерай ся на образча а напиш, яки властности має матір. Выберь правилны слова і підреслий./
Pozri sa na obrázok а напиš, акé властности má мама. Vyber správne slová а подčiarkни.

ласкава, смутна, мила, плана, терпезлива, чутлива, весела, безучастна, спокійна

láskavá, smutná, milí, zlá, trpezlivá, citlivá, veselá, ľahostajná, spokojná

Úloha č. 6

Metódy: práca s pracovným listom, demonštrácia

Rozpis cieľov úlohy:

pokúsiť sa zaspievať uspávan-ku

Pomôcky: pracovný list, CD s uspávan-kami

Cieľom tejto aktivity je pokúsiť sa zaspievať časť uspávan-ky podľa známej melódie alebo vlastnej melódie. Žiaci vidia text uspávan-ky na obrázku а pokúsia sa о precítený spev.

Obr. č. 3 Uspávan-ka

1.2.2 Pracovný list pre žiaka

РОБОЧІЙ ЛИСТ ПРО ШКОЛЯРЯ

Задача ч. 1

Перечитай стишок і вигадай слова, котры означують дашто мале. Напиш тоты слова.

Заколысованя попкы – Штефан Сухый

Мам я попку маленьку,
лемже спати не хоче.
Гойдам я її в кочіку,
а вона плаче та плаче.

Або може до ліса,
де ся бучкы розвили,
бы-сь мі дітино росла
до красы і до силы

Подь же ку мі на ручки
сто раз люблене дітя,
зайдеме мы на лучкы
меджі пахняче квітя.

Задача ч. 2

Напиш відповіді на вопросы

Хто ся пріговаряють попці?

У чім попку матірь колыше?

На якы міста хоче матірь взяти свою попку?

Што ся розвивать у лісі?

Задача ч. 3

Што значить словне споїня – Сто раз люблене дітя. Выберь правильну відповідь і підкрислий.

Дітя, котре не є люблене. Мале дітя, котре любить сто людей. Дітя міцно люблене.

На тоту місце може написати і своє высвітліня. Перечитай своє высвітліня перед класов.

Задача ч. 4

Перечитай далшы віршы того стишку. Підкреслий слова, з котрых матірь зробить дітині черкітку. Напиш далшы подібны слова, з котрых може мама зробыти черкітку.

Што інше ся дасть з них зробити? Слова напиш.

З когутиків, марґарет
поладжу ті черкітку.

Памятай, як выроснеш,
же маш маму спосібну.

Задача ч. 5

Попозерай ся на образча а напиш, яки властности має матір. Выберь правилны слова і підреслий.

ласкава, смутна, мила, плана, терпезлива, чутлива, весела, безучастна, спокійна

Задача ч. 6.

На образчати можеш видіти матірь, котра колыше свою дітину. Спробуй ей заспівати колыскову чутливо. Так як бы есь хотів чути колыскову ты.

2.1 Rodina

Ročník: 5.

Počet vyučovacích hodín/
jednotiek: celý deň

2.1.1 Metodický list pre učiteľa

Komponenty:

- Komunikačná interakcia
- Hovorená produkcia
- Písaná produkcia
- Recepčia vecných textov
- Recepčia umeleckých textov

Výkonové štandardy:

- komunikovať s rešpektom so spolužiakmi
- rešpektovať názor komunikačného partnera
- zhromaždiť potrebné informácie k tvorbe písaného textu
- uplatniť v hovorenom prejave situačne vhodné jazykové, zvukové a pohybové prostriedky
- uplatniť osvojené pravopisné pravidlá pri písaní
- identifikovať doslovné informácie v počúvanom a čítanom texte
- reprodukovать získané informácie
- čítať nahlas aj potichu a s porozumením tlačeneý text primeranej náročnosti
- dramatizovať vybrané texty aj s pomocou zástupných rekvizít

Obsahové štandardy:

- kladenie otázok k obsahu počúvaného textu
- formulovanie odpovedí na kladené otázky
- používanie vhodnej slovnej zásoby
- grafická úprava textu
- stručné súhrny kľúčových informácií a poznatkov
- porozumenie príbehu
- samostatné prerozprávanie obsahu čítaného alebo počúvaného textu
- orientácia v primerane náročných textoch

Tematické okruhy: Rodina

Motivačná časť hodiny:

V úvode vyučovacej jednotky je vhodné žiakov motivovať napríklad výletom do krajiny rozprávok, kde žijú nielen ľudia, rôzne nadprirodzené sily, ale tiež zvieratká, ktoré sa rozprávajú, kamarátia, varia si a navštevujú sa.

Spomínaný rozhovor zároveň poslúži na premostenie k pripravenej téme a žiaci si spoločne s učiteľkou pozorne prečítajú rozprávku a následne s prečítaným textom pracujú tak, ako im udáva zadanie pod textom, s ktorým pracujú.

Počas rozhovoru sa žiaci rozprávajú o rôznych zvieratkách a učiteľ ich navedie k tomu, aby spomenuli aj zvieratká líšku a bociana, ktoré poslúžia na premostenie k prečítaniu rozprávky o líške a bocianovi. Následne si spomínaný text spoločne prečítajú.

Úloha č. 1

Metódy: hromadná práca žiakov

Rozpis cieľov úlohy:

Zhrnúť získané informácie ústne aj písomne

Aktívne počúvať a čítať literárne texty

Komunikovať medzi sebou, klásť si navzájom otázky a odpovedať na nich

Pomôcky: Interaktívna tabuľa, pracovný list pre žiaka

Внимаво перечитай приповідку./Pozorne prečítaj rozprávku.

Po úvode si všetci spoločne prečítajú rozprávku „Líška a bocian“ (vid' príloha). Učiteľ dbá na to, aby sa pri čítaní vystriedalo čo najviac žiakov, preto v priebehu čítania sleduje a určuje výber žiakov, ktorí majú čítať. Po prečítaní spoločne povedia, o čom čítali, pričom im učiteľ pomáha napríklad obrázkami jednotlivých činností v texte. Pomáha im otázkami napr.: О кім была приповідка?/O kom bola rozprávka? Де были звірятка?/Kde boli zvieratká? Што робили?/Čo robili?

Тематичне оточення: Rodina

Úloha č. 2

Metódy: hromadná práca s textom, pozorovanie, dramatizácia

Rozpis cieľov úlohy:

- Aktívne počúvať a čítať primerané vecné texty
- Orientovať sa v nesúvislých textoch
- Zhrnúť získané informácie ústne aj písomne

Pomôcky: Interaktívna tabuľa, pracovný list pre žiaka

Následne učiteľ upozorní žiakov na prečítanie pokynov v úlohe č. 2 a vyzve jedného zo žiakov, ktorý znenie úlohy prečíta nahlas. Ak žiaci vedia odpovedať, tak sa prihlásia a každý napíše správnu odpoveď do svojho pracovného listu na riadok, ktorý je naznačený pod otázkou. Pracovný list je otvorený aj na interaktívnej tabuli a správne odpovede žiaci na vyzvanie zapisujú aj na tabuľu. Učiteľ dbá, aby sa pri zapisovaní vystriedali rôzni žiaci.

Одповідж на вопросы.

а) Хто были головны діятелі приповідки?/Kto boli hlavní hrdinovia rozprávky?

Лишка, боцан

б) Хто кого закликав на навщіву як першый?/Kto koho zavolal na návštevu ako prvý?

лишка

ц) Які їдла гостителі наварили?/Aké jedlá hostitelia navarili?

Зерно, каша

д) З чого їли звірята?/Z čoho jedli zvieratá?

Дзбанок з узким горлом, танір

е) Де жують лишки?/Kde žijú líšky?

В норі

ф) Де жують боцаны?/Kde žijú bociany?

У гніздї

Po vypracovaní tejto úlohy sa žiaci rozdelia do skupín. Jedna skupina vytvorí líšku a druhá bociana. Na zhotovenie použije jedna skupina *výkres, na ktorom je líška* a druhá skupina výkres s obrázkom bociana, farbičky na vyfarbenie zvieratiek, nožnice na ich vystrihnutie a *špajle*, na ktoré bociana a líšku nalepia. Zhotovené zvieratká majú žiaci počas dramatizácie v ruke. V čase zhotovovania rekvizít si pod vedením učiteľa opakujú, čo dané zvieratká v prečítanom texte rozprávali a pripomínajú si poradie jednotlivých replík. Bolo by dobré, keby sa pri dramatizácii vystriedalo viac žiakov, pričom niektorí by mohli používať zvieratká na špajli a iní by sa za samotné zvieratká mohli obliecť. *Učiteľ im zabezpečí rôzne predmety napríklad látky, klobúky, sukne..., ktoré žiaci použijú, aby sa čo najviac podobali na zvieratko. Pred samotným hraním si spoločne zopakujú správne rusínske názvy jednotlivých predmetov, ktoré pri práci používajú. Pri zhotovovaní zvieratiek si všetci navzájom pomáhajú.*

Úloha č. 3

Metódy: samostatná práca, práca s textom, rozhovor

Rozpis cieľov úlohy:

- Počúvať a čítať primerane náročné literárne texty
- Vedieť sa orientovať v texte
- Držať sa pritom pokynov učiteľa

Pomôcky: Interaktívna tabuľa, pracovný list pre žiaka

Выглядай речіня в приповідці а доповни на шорікы выхаблены слова./Vyhľadaj vety v rozprávke a doplň na riadky vynechané slová.

Pri tejto úlohe žiaci doplnia do viet správne slovo, ktoré nájdu samostatne v texte, ktorý si spoločne prečítali na začiatku. Žiaci sa snažia zorientovať v texte a v prípade potreby učiteľ žiakov usmerňuje. Učiteľ sleduje tempo žiakov a keď vidí, že žiaci majú úlohu splnenú, povedia si správne odpovede.

„Подь, __ кумцю __, подь, мільй! Я тя __ добрі __ погощу!“

„А боцан __ дзэбать __, покы вшытко не зів.“

Úloha č. 4

Metódy: samostatná práca, hromadná práca žiakov

Rozpis cieľov úlohy:

- Počúvať a čítať primerane náročné literárne texty
- Vedieť sa orientovať v texte
- Držať sa pritom pokynov učiteľa

Pomôcky: samostatná práca, práca s textom

Pri tejto úlohe žiaci vyhľadajú vetu v texte, ktorá je vyznačená hrubým písmom. Tú vetu následne prepíšu písaným písmom na riadky pod danou úlohou.

Úloha č. 5

Metódy: práca s textom, samostatná práca

Rozpis cieľov úlohy:

- Prepísať text s dodržaním pravopisných pravidiel
- Orientovať sa prečítanom texte

Pomôcky: Interaktívna tabuľa, pracovný list pre žiaka

Підкресли слово, котре має бути в речіню./ Podčiarkni slovo, ktoré má byť vo vete.

Učiteľ vyzve jedného zo žiakov, aby prečítal znenie úlohy. Po prečítaní znenia im oznámi, že ak nevedia správnu odpoveď, tak si môžu pomôcť textom rozprávky, ktorú sme si spoločne prečítali.

„Дякую БОЦАН/КУМЦЕ/ЛИШКА а теперь подь ты ку мі на гостину.“

Úloha č. 6

Metódy: samostatná práca s textom, hromadná práca, pozorovanie

Rozpis cieľov úlohy:

- orientovať sa v texte
- dodržiavať pokyny učiteľa
- využívať svoje motorické zručnosti

Gradácia: zoradiť text na počítači

Pomôcky: pracovné listy, nožnice, interaktívna tabuľa, počítače

Popis úloh: Jeden zo žiakov prečíta znenie úlohy. Následne si zoberú poslednú stranu pracovného listu, kde sa nachádzajú farebné rámčeky, pri ktorých sú malé štvorčeky. Žiaci do tých štvorčekov zapíšu čísla tak, aby usporiadali text podľa poradia.

Na upevnenie by mohlo poslúžiť rozstrihanie týchto rámčekov a žiaci by ich spoločne mohli poukladať napríklad na magnetickú tabuľu, alebo spoločne presúvanie jednotlivých rámčekov na interaktívnej tabuľi, pričom výsledkom by bol správne usporiadaný text.

Pri týchto činnostiach učiteľka sleduje prácu žiakov a v prípade potreby ich usmerňuje.

Під інструкціями має фарєбны рамікы. Дай чісло ку даным рамікам подля того, як бы мали за собов наслідувати. Потім рамікы з чіслами настругай а зорядь од найменшого чісла по найвекше./ Pod inštrukciami máte farebné rámčeky. Daj číslo k daným rámčekom podľa toho, ako by mali za sebou nasledovať. Potom rámčeky s číslami nastrihaj a zoraď od najmenšieho čísla po najväčšie.

„Не гнівай ся, кумо, уж ты не мам чім понукнути.“

Лишка смутно – пресмутно ся побрала домів, до норы, голодна – аж їй по брісі курчало.

5

На другый день пришла лишка ку боцанови погостити ся.

3

Лишка з боцаном ся приятелили.

І роздумала сі лишка погостити боцана і пішла го заклікати на гостину:

„Подь, кумцю, подь, мілий! Я ты добрі погощу! “

Пришов боцан на тоту гостину.

1

Він насыпав зерно до дзбанка з узкым горлом, положыв на стіл і говорить:

„Їдж кумочко! Лишка вшеліак ходить, пробуе коло дзбанка, но голову не годна до нёго вопхати.“

А боцан дзёбать, дзёбать, помы вшытко не зів.

4

А лишка наварила предоброй кашы і розмастила ей по таніру. Поставила ю на будку з дочок і нукать боцана: „Гаїдж ся досыта, кумцю мій“, но она міджітым уж скоро вшытко вылизала, бо каша ей барз пахла.

Боцан клёп-клёп – ноцом по таніру, клёпкав, клёпкав – нічого ся не надзёбав!

А лишка іщі собі долизуе та долизуе тоту кашу. Так вшытко сама зыла.

„Не гнівай ся, кумцю, веце ты не мам з чім понукнути.“

„Дякую, кумцё, а тепер подь ты ку мі на гостину.“

2

Обр. џ.4 Text rozprávky v tabuľke

2.1.2 Pracovní list pro žiaka

РОБОЧИЙ ЛИСТ ПРО ШКОЛЯРЯ

Задача ч. 1

Внимава перечитай приповідку.

Лишка і боцан

Ян Гриб

Лишка з боцаном ся приятелили.

І роздумала ся лишка погостити боцана і пішла го закликати на гостину:

„Подь, кумцю, подь, мільй! Я тя добрі погощу!“

Пришов боцан на тоту гостину. А лишка наварила предоброй кашы і розмастила ей по таніру. Поставила ей на будьку з дочок і нукать боцана:

„Наїдж ся досыта, кумцю мій“, но она міджітым уж скоро вшытко вылизала, бо каша ей барз пахла.

Боцан клёп – клёп – носом по таніру, клёпкав, клёпкав – нічого ся не надзёбав!

А лишка іщі собі долизує та долизує тоту кашу. Так вшытко сама зіла.

„Не гнівай ся, кумцю, веце тя не мам з чім понукнути.“

„Дякую, кумцё, а тепер подь ты ку мі на гостину.“

На другый день пришла лишка ку боцанови погостити ся. Він насыпав зерно до дзбанка з узкым горлом, положыв на стіл і говорить:

„Ідж кумочко! Лишка вшеліак ходить, пробує коло дзбанка, на голову не годна до нёго вопхати.“

А боцан дзёбать, покы вшытко не зів.

„Не гнівай ся, кумо, уж тя не мам чім понукнути.“

Лишка смутно – пресмутно ся побрала домів, до норы, голодна – аж їй по брісі курчало.

(Veršová, 2014)

Задача ч. 2

Одповідж на вопросы.

а) Кто были головны діятелі приповідкы?

б) Кто кого закликав на навщіву як першый?

ц) Якы їдла гостителі наварили?

д) З чого їли звірята?

е) Де жыють лишкы?

ф) Де жыють боцаны?

Задача ч. 3

Выгледай речіня в приповідці а доповни на шорікы выхаблены слова.

„Подь, _____, подь, мілуй! Я тя _____ погощу!“

„А боцан _____, поky вшытко не зів.“

Задача ч. 4

Перепиш писаныма буквама речіня, котре є в приповідці підкреслене грубов лінів.

Задача ч. 5

Підкресли слово, котре мать быти в речіню.

„Дякую БОЦАН/КУМЦЕ/ЛИШКА а теперь подь ты ку мі на гостину.“

Задача ч. 6

Під інструкціями мате фарєбны рамікы. Дай чісло ку даным рамікам подля того, як бы мали за собов наслідовати. Потім рамікы з чіслами настригай а зорядь од найменшого чісла по найвекше .

„Не гнівай ся, кумо, уж ты не мам чім понукнути.“

Лишка смутно – пресмутно ся побрала домів, до норы, голодна – аж їй по фрісі курчало.

На сругый день пришла лишка ку боцанови погостити ся.

Лишка з боцаном ся приятелили.

Ї роздумала ся лишка погостити боцана і пішла го закликати на гостину:

„Подь, кумцю, подь, мілуй! Я тя добрі погощу!“

Пришов боцан на тоту гостину.

Він насыпав зерно до дзбанка з узкым горлом, положыв на стіл і говорить:

„Їдж кумочко! Лишка вшеліях ходить, пробує коло дзбанка, но голову не годна до нєго вопхати.“

А боцан дзєбать, дзєбать, поky вшытко не зів.

А лишка наварила предоброй кашы і розмастила ей по таніру. Поставила ю на будку з дочок і нукать боцана:

„Гайдж ся досыта, кумцю мій“, но она міджітым уж скоро вшытко вылизала, бо каша ей барз пахла.

Боцан клєп-клєп – ноцом по таніру, клєпкав, клєпкав – нічого ся не надзєбав!

А лишка іщі собі долизує та долизує тоту кашу. Так вшытко сама зьла.

„Не гнівай ся, кумцю, вецє ты не мам з чім понукнути.“

„Дякую, кумцє, а теперь подь ты ку мі на гостину.“

2.2 Škola

Ročník: 5.

Počet vyučovacích hodín/
jednotiek: 2 hodiny

2.2.1 Metodický list pre učiteľa

Komponenty:

- Komunikačná interakcia
- Hovorená produkcia
- Písaná produkcia
- Recepčia vecných textov
- Recepčia literárneho textu.

Výkonové štandardy:

- uplatniť osvojené pravidlá pri písaní
- prepojiť získané informácie so svojimi doterajšími znalosťami a skúsenosťami
- uplatňovať osvojené pravidlá
- zhromaždiť potrebné informácie na tvorbu písaného textu
- aktívne počúvať a čítať primerane náročný vecný text
- reprodukovat' získané informácie
- čítať nahlas aj potichu a s porozumením tlačený aj písaný text primeranej náročnosti

Obsahové štandardy:

- uplatňovanie osvojených pravopisných pravidiel
- kladenie otázok k obsahu počúvaného textu
- plánovanie udalosti
- zhromaždiť potrebné informácie na tvorbu písaného textu
- uplatniť osvojené pravopisné pravidlá pri písaní
- prezentovanie vlastného textu v prostredí školy
- písanie informačných textov určených pre verejné prostredie
- pozvánka na školské podujatie
- reprodukovanie obsahu textu a rozhovor o texte
- vyhľadávanie konkrétnych informácií

Tematický okruh: Škola

Motivačná časť hodiny:

V úvode vyučovacej jednotky je vhodné žiakov motivovať rozhovorom (básňou o karnevale. Tento rozhovor poslúži na premostenie k téme. (rozhovor sa realizuje v polkruhu na koberci).

Počas rozhovoru učiteľ ukazuje žiakom rôzne obrázky zo športových a kultúrnych podujatí. A pri každom obrázku sa opýta napríklad: **Яка подія є на образку?/Aká udalosť je na obrázku? Následne žiaci odpovedia napríklad:**

На образку суть шпортовці, котры грають футбол./ Na obrázku sú športovci, ktorí hrajú futbol.;
На образку є театралне представліня./ Na obrázku je divadelné predstavenie.;
На образку є день матерей./ Na obrázku je deň matiek.;
На образку є посіджня коло ялічкы./ Na obrázku je posedenie pri stromčeku

Pri odpovediach ich učiteľ usmerňuje, aby odpovedali celou vetou a primerane veku.

Ako posledný obrázok im učiteľ ukáže obrázok karnevalu, ktorý poslúži na to, aby sme sa o karnevale trochu porozprávali. Počas rozhovoru žiakov navedieme k tomu, že pred karnevalom by

sme mali spraviť pozvánku. Na svojich laviciach majú pracovné listy, na ktorých sú pozvánky a zadania, ktoré majú vyriešiť.

Žiaci povedia, čo vidia na obrázku vo svojom pracovnom liste. Učiteľ odpoveď upraví, alebo zopakuje: На образку видиме позваня на карневал, жебы ся о нім каждый дізнав а мы занме, што на такім позваню мать быти./ *Na obrázku vidíme pozvánku na karneval, aby sa o ňom každý dozvedel a my vieme, čo na takej pozvánke má byť.*

Učiteľ vyzve žiakov, aby povedali, čo by na pozvánke nemalo chýbať. *Што буде?/ Чо то буде? Де то буде?/ Kde to bude? Коли то буде в кілько годин?/ Kedy to bude а о кол'кей?*

Po zopakovaní si učiteľ spoločne so žiakmi prečíta jednotlivé pozvánky a následne im oznámi, že keď pozorne čítali, iste si všimli, že jednotlivé pozvánky sa od seba líšia a žiaci skúsia vymenovať, aké údaje nájdeme a ukážke A a aké na ukážke B a vyzve ich, aby prečítané údaje zapísali správne do tabuľky, ktorú majú vo svojich pracovných listoch. Žiaci následne samostatne v laviciach vyplnia tabuľku a potom si spoločne preveria správnosť vyplnenia.

Úloha č. 1

Metódy: hromadná práca žiakov, rozhovor, práca s textom, pozorovanie

Rozpis cieľov úlohy:

- počúvať a čítať primerane náročné vecné texty
- aktívne počúvať a čítať primerané vecné texty
- zhrnúť získané informácie ústne aj písomne

Pomôcky: interaktívna tabuľa, pracovný list pre žiaka

Попозерай ся на дві укажки і перечитай їх. / Popozeraj sa na dve ukážky a prečítaj ich.

Popis činnosti:

Žiaci majú pred sebou 2 pozvánky. Ide o pozvánku A a pozvánku B. Ich úlohou je, aby doplnili do tabuľky údaje, ktoré vyčítajú z ukážok. Keď niektorý údaj na pozvánke chýba, tak na toto miesto žiaci napíšu pomlčku.

Позваня А/ Pozvánka A

Obr. č. 5 Pozvánka A

Позваня Б/ Pozvánka B

Obr. č. 6 Pozvánka B

Задача ч. 2

Metódy: hromadná práca žiakov, rozhovor, práca s textom

Rozpis cieľov úlohy:

- aktívne počúvať a čítať primerané vecné texty
- orientovať sa v textoch, zhrnúť získané informácie písomne

Pomôcky: interaktívna tabuľa, pracovný list pre žiaka

Доповни таблицку подля того, што єсь ся дізнав при читаню позваня А і Б./ *Doplň tabuľku podľa toho, čo si sa dozvedel pri čítaní pozvánky A a B.*

	Позваня А/ Pozvánka А	Позваня Б/ Pozvánka В
На яку подію нас позывать?/ <i>Na aké podujatie nás pozývaš?</i>	На КАРНЕВАЛ/ <i>Na karneval</i>	На КАРНЕВАЛ/ <i>na karneval</i>
Хто нас позывать?/ <i>Kto nás pozýva?</i>	Школярі О. Ш. У Чабинах/ <i>žiaci ZŠ v Čabinách</i>	-
Коли то буде?/ <i>Kedy to bude?</i>	18. януара 2025/ <i>18. januára 2025</i>	18. януара/ <i>18. januára 2025</i>
В кілько годин то буде?/ <i>O ktorej to bude?</i>	о 10:00	-
Контакт на того хто організує/ <i>Kontakt na toho kto organizuje</i>	0918 596 381	-

Tab. č. 3 vyplnená tabuľka

Задача ч. 3

Metódy: samostatná práca, hromadná práca žiakov, rozhovor, práca s textom

Rozpis cieľov úlohy:

- aktívне počúvať а чітаť primerане vecне texty
- orientovať sa v nesúvislých textoch, riadiť sa danými pokynmi.

Pomôcky: Interaktívna tabuľa, pracovný list pre žiaka

У позванню під можностями є текст. Вы собі го перечітайте і підкреслите шорик з буквов, де суть дві інформації, котры у перечітанім текстї бракують./ *V pozvánke pod možnosťami je text. Vy si ho prečítajte a podčiarknite riadok s písmenom, kde sú dve informácie, ktoré v prečítanom texte chýbajú :*

- а) ословліня і місце, де то буде
- б) місце і датум
- ц) датум і час
- д) час і ословліня

Милы школярї!
Сердечні вас позываме на великодны торгы.
Славностне отворіня буде
о 10. годинї.
Прийдите і зажыме день повный прекваплїнь.

Túto úlohu žiaci vypracujú samostatne. Každý si sám prečíta znenie úlohy a tiež jednotlivé možnosti. Jednu z možností si zakrúžkujú a potom si všetci spoločne porovnáme odpovede žiakov.

Úloha č. 4

Metódy: samostatná a hromadná práca žiakov, práca s textom

Rozpis cieľov úlohy:

- Aktívne počúvať a čítať primerané vecné texty
- Aplikovať získané informácie

Ромôcky: Interaktívna tabuľa, pracovný list pre žiака

У баревных раміках суть інформації а вы спойте слово ПОЗВАНЯ з раміком, де суть інформації о тім, што є позваня./ *Vo farebných rámtčekoch sú informácie a vy spojte slovo POZVÁNKA s rámtčekom, kde sú informácie o tom, čo je pozvánka.*

Obr. č. 7 Pozvánka s označením odpovede

Úloha č. 4**Metódy:** samostatná a hromadná práca žiakov**Rozpis cieľov úlohy:**

- Zhrnúť získané informácie ústne aj písomne
- vyjadrovať vlastné nápady a návrhy pri tvorení textu
- vedieť napísať pozvánku
- vedieť komunikovať s inými a dávať argumenty.

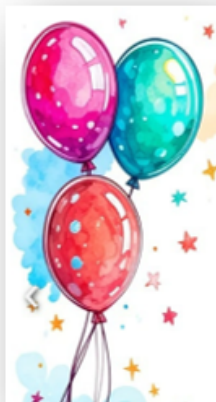
Pomôcky: pracovný list pre žiaka

На шорикы під задовчов напиште позваня на ославу своіх народенин./ *Na riadky pod úlohou napíšte pozvánku na oslavu svojich narodenín.*

V tejto úlohe budú žiaci písať pozvánky na oslavu svojich narodenín. Učiteľ ich upozorní, aby sa riadili pokynmi pre správne napísanie pozvánky. Počas písania kontroluje ich práce a po skončení si všetky pozvánky prečítajú a spoločne skontrolujú, či obsahujú všetko potrebné.

Najkrajšie pozvánky potom vyvesí na miesto určené pre takéto práce. Žiaci po jednom čítajú svoje poznámky. Ostatní žiaci sledujú či sa v pozvánke nachádza všetko, čo by malo a žiak sa snaží obhájiť svoju prácu.

Tab. č. 4 Tabuľka na písanie podľa zadania

2.2.2 Pracocný list pre žiaka

РОБОЧІЙ ЛИСТ ПРО ШКОЛЯРЯ

Задача ч. 1

Попозерай ся на дві укажки і перечитай їх./ Popozeraj sa na dve ukážky a prečítaj ich.

Позваня А

Позваня Б

Задача ч. 2

Доповни табличку подля того, што є ся дознав при чітаню позваня А і Б.

	Позваня А	Позваня Б
На яку подію нас позывать?		
Хто нас позывать?		
Коли то буде?		
О якій годині то буде?		
Контакт на того хто організує		

Tab. č. 5 Prázdna tabuľka na vyplnenie údajov

Задача ч. 3

У позваню під можностями є текст. Вы собі го перечітайте і підкреслите шорик з буквов, де суть дві інформації, котры у перечітанім текстї бракують.

- а) о словліня і місце де то буде
- б) місце і датум
- ц) датум і час
- д) час і о словліня

Милы школярї!

Сердечні вас позываме на великодны торгы.

Славностне отворіня буде

о 10. годині.

Прийдите і зажыме день повный прекваплінь.

Задача ч. 4

У баревных раміках суть інфармацыі а вы спойте слово ПОЗВАНЯ з раміком, де суть інфармацыі о тім, што є позваня.

Писомне позваня на даяку акцыю.

Куртый текст, котрый понукаць товар так, жебы нас заінтэresaвав і пересвідчив

ПОЗВАНЯ/

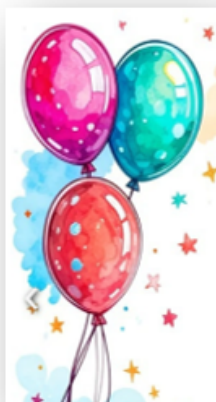
Курте ознамліня, в котрім люде дашто глядають або понукають

Стручна інфармацыя о подіі, котра ся одбуде

Суклус 2

Задача ч. 5

На шорикы під задачов напиште позваня на ославу своїх народенин.

3.1 Národná kultúra a kultúrne dedičstvo

Ročník: 9.

Počet vyučovacích hodín/ jednotiek: dve vyučovacie jednotky

3.1.1 Metodický list pre učiteľa

Komponenty:

- komunikačná interakcia
- písaná produkcia
- recepcia umeleckých textov
- recepcia vecných textov
- hovorená produkcia

Výkonové štandardy:

- rozlíšiť špecifiká komunikačnej interakcie v rôznych jazykoch, rešpektovať príslušníkov iných národov a kultúr
- zdieľať svoj zážitok z čítania textu primeraným spôsobom
- zhromaždiť informácie k textu
- získať informácie z rôznych informačných zdrojov
- prezentovať získané informácie
- využiť písanie ako učebnú stratégiu
- orientovať sa v rôznych žánroch textu.

Obsahové štandardy:

- diskutovať o texte, prezentácia vlastnej interpretácie textu
- vyjadrovanie a zdieľanie vlastných pocitov, postojov a myšlienok z prečítaného textu
- prezentovanie hovoreného prejavu v prostredí triedy
- porozumenie a používanie tematickej slovnej zásoby v rámci obsahového zamerania textu
- získanie, spracovanie a triedenie informácií na základe overenia z viacerých zdrojov
- interakcie v rôznych komunikačných situáciách
- porozumenie nesúvislých a multimodálnych textov

Tematické okruhy: Národná kultúra a kultúrne dedičstvo

V úvode hodiny učiteľ prostredníctvom linku ukáže žiakom na interaktívnej tabuli List zbojníkov mestu Bardejov na webovej stránke Slováci v Uhorsku. Učiteľka žiakov vyzve, aby vyjadrili, čo vidia na obrázku. Zatiaľ nevedia, o aký list ide. Žiaci opisujú, čo vidia: starý list papiera, na ktorom je text napísaný zvláštnym písmom, so šiestimi čiernymi machuľami na papieri, na ktorom sú obrázky kreslené rukou, v ľavom dolnom rohu je obrázok zobrazujúci postavy, ktoré visia a dole je špagátikom k listu papiera pripevnené prútie, zobrazujúce metlu. Cieľom je aktív-

ne vstupovať do hovorenej interakcie. Po krátkom opise obrázka sa žiaci dozvedia, že sa dnes dozvedia o zbojníkoch v rusínskom prostredí na čele s Fedorom Hlavatým, ktorí žili v oblasti dnešného severovýchodu Slovenska.

<https://slovenske-uhorsko.blogspot.com/2015/05/list-zbojnikov-mestu-bardejov.html>

Žiaci budú pracovať na stanovištiach v skupinách, ktoré rozdelí učiteľ tak, aby v každej skupine boli aj šikovnejší aj slabší žiaci. Úlohy budú stavané tak, aby každý v skupine mal možnosť uplatniť sa. To znamená, úlohy na každom stanovišti budú postupne gradovať od najjednoduchšej až po zložitejšie. Každý žiak bude pracovať so svojim pracovným listom, kde si bude zaznamenávať odpovede, ale pracovať na stanovištiach budú spolu. Po určitom časovom limite sa skupiny na stanovištiach vymenia. Dĺžka práce na stanovištiach závisí od zložky v triede. To znamená, že v závislosti od šikovnosti žiakov v triede alebo v skupine, prispôbíme čas na prácu v skupine. Po splnení všetkých úloh na stanovištiach si každá skupina vyberie jedno stanovište, ktoré pred triedou odprezentuje.

Obr. č. 8 List zbojníkov mestu Bardejov

<https://slovenske-uhorsko.blogspot.com/2015/05/list-zbojnikov-mestu-bardejov.html>

Úloha č. 1 – prvé stanovište

Metódy: práca s pracovným listom, skupinová práca

Rozpis cieľov úlohy:

- identifikovať rôznorodosť reči a rešpektovať ju v spoločnosti
- čítať rôzne druhy textov

Pomôcky: list s textom List zbojníkov mestu Bardejov vtedajšej rusínčine písaný v latinke.

Úlohou žiakov je prečítať text na liste z roku 1493, ktorý je napísaný v rusínčine, vyhľadať a napísať slová, ktoré im nie sú celkom jasné a diskutovať v skupine o ich možnom význame, prípadne aké jazyky v texte môžu vidieť. Porozprávať sa v skupine, aké emócie prežívajú pri čítaní tohto textu.

Vy zly a nespravodlivy lvde Bardiowcy, vy ste naszyx bratow daly zveszaty, lvdy dobrich a nevinnych, jako mordere necnotlyvy, kotry any vam, ani zadnomu nicz nebili vinni. A pretos, gestli nam priateľom a rodovi ich za nich nepolozite czeteri sta zolotich ve zoloce do troch nedeli v klastore v Mogli v Cracova alebo v cartvsov v Lechniczi, tedy na vaszych hordlech y na vaszym ymaniv y na vaszych podanich sa bvd dvivho, bvd cratko takto se mstiti budemy pocvd naszego rody stava. Tot list pysan s hor dzen svateho Jacvba.

Peter Medvid', 2014

<http://new.rusynacademy.sk/index.php/novinky-47-2014/articles/rusinsky-zbojnik-fedor-holovatyj-hlavaty-z-ruskej-volovej.html>

Úloha č. 2 – druhé stanovište

Metódy: práca s pracovným listom, práca s textom

Rozpis cieľov úlohy:

- Zhromaždiť informácie k textu z viacerých zdrojov

Pomôcky: karta s textom List zbojníkov mestu Bardejov v rusínčine

Druhá úloha na stanovišti je na vyhľadávanie implicitných informácií v texte. Žiaci si text najprv prečítajú na kartičke a v pracovnom liste zaznamenávajú odpovede jednotlivých заданий. Niektoré otázky sa viažu na daný text. Na iné môžu nájsť odpovede na inom stanovišti.

Вы, злы а несраводливы люде Бадеева, вы сте наших братів дали повішати, людей добрых а невинных нечутливы ворогы. Тоты люде, котры ани вам ани нікому іншому ніч не зробили. А зато кедь нам, їх приятелям а родині не заплатите в четиристо злазых в златі до трѣх неділь в монастырї в Моґолї в Кракові або в монастырї Картузіанів в Лехничі, потом ся будеме помстити або довго або так курто на ваших горлах і на вашім маєтку і на ваших подданных, докля мы як їх фамелія будеме жыти. Тото пісмо было написане в горах в ден святого Якоба.

Otázky k textu: Ktorému mestu písali zbojníci list? Akú sumu mali zaplatiť zbojníkom a rodine? Ktoré kláštory boli miestom na vyplatenie sumy? Vyhľadaj v kalendári, v ktorý deň bol napísaný list. Na akom území operovala Fedorova družina.

V závere (po prejení všetkých stanovišť) žiaci odprezentujú svoje odpovede pred triedou.

Úloha č. 3 – tretie stanovište

Metódy: práca s pracovným listom, práca s PC

Rozpis cieľov úlohy:

- Zhromaždiť informácie k textu z viacerých zdrojov
- Rozvinúť diskusiu o faktoch z rôznych zdrojov a pokúsiť sa o argumentáciu

Pomôcky: Text o Fedorovi Hlavatom

Žiaci si prečítajú text, na základe ktorého vypracujú jednu z úloh v pracovnom liste. V texte sú odpovede aj na iné otázky, ktoré sa týkajú iných stanovišť. Žiaci po odpovedaní na otázky vyhľadajú ďalšie informácie o zbojníkovi Fedorovi Hlavatom.

В архіві міста Бардеєв ся захоvalo писмо з року 1493, в котрім збойницька група Федора Головатого з Руськой Воловой, жадать од верхности суму грошей за поправу їх двох членів групи. Федор Головатый був капітан, котрый вів пядесятчленну групу збойників, котра діяла в околиці Гуменного, Снины, Свидніка, Строквова а Бардеєва але і на Закарпаті а Польску. Бігом їх діяня в роках 1492-1495 наганяли страх шляхті, богатым міщаном а церьковным годностарём міст Абова, Земплина а

Спіша. Кополівске місто Кошыці увольнило на бой із збойниками 400 жолднірів, котры бігом збияня обключили ґрупу а пандуры імили двох Федоровых хлопців – Тимка і Васька, котры были в Бардеєві в року 1472 поправены. За їх смерть выголосили збойники місту Бардеєв помсту писмом з 25. юла 1473 а на ліпше высвітліня помсты на писмо креслили настрої як: шаблю, мітлу, ручницю, вгень, котры сімболізовали убліжїня на здорові, животох і маєтку. Поступно ся дружина зачала розпадовати, бо тиск із страны жолднірів був великий. Поступно їх поїмали, таксамо і Федора Головатого, котрого поправили в Требішові. В історічній літературі є пригода Федора Головатого предметом інтересу про писаня творів. Членами Федоровой ґрупы были: Федор Головатый а Симко з Руской Воловой, сынове Лановитого з Гостовиць, Штець з Пчолинного, Васько Бренза а Тадера зо Снины, Іван з Ковбасова, Роман а Клима з Влычі а Гриць із Стаціна.

Žiaci pracujú s textom na karte a pracujú na úlohe číslo 3. Otázky k textu: Z akej dediny bol Fedor Hlavatý? Z akých obcí boli chlapci družiny Fedora Hlavatého? Na akých historických územiach družina pôsobila? Vieš vyhľadať viac informácií o Fedorovi Hlavatom? Ktoré informácie v týchto zdrojoch neboli rovnaké? Diskutujte v skupine.

Tomáš Růžička, (2025/28/11) weblahko.sk. <https://ulic.wbl.sk/Fedor-Hlavaty.html>

Úloha č. 4 – štvrté stanovište

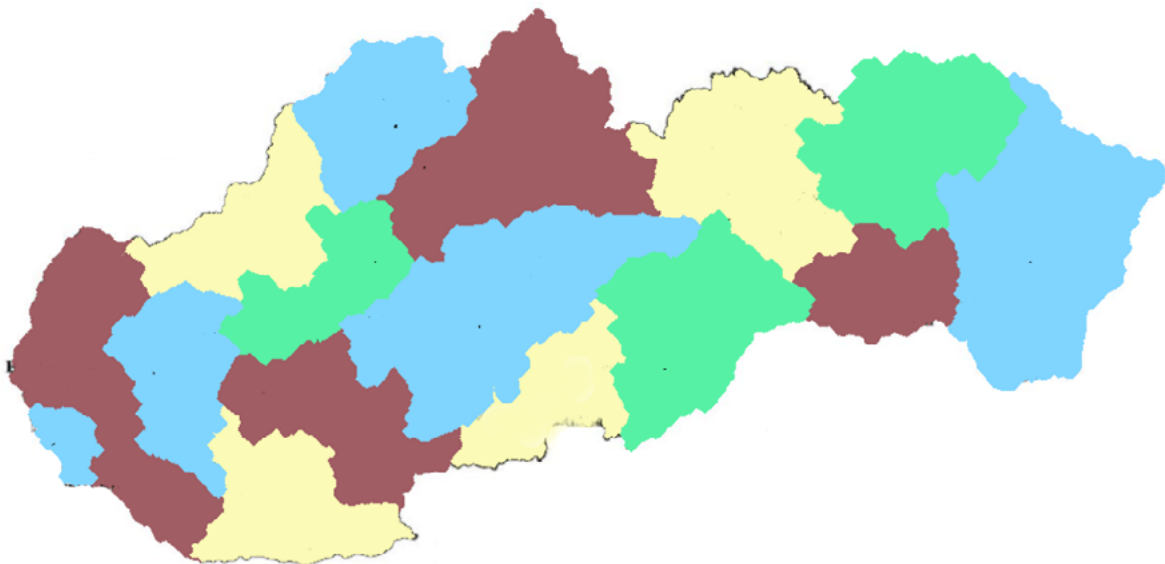
Metódy: práca s pracovným listom, práca s mapou

Rozpis cieľov úlohy:

- Zapísať faktografické údaje do mapy z prečítaného textu
- Vyhľadávať ďalšie údaje a za pomoci geografickej mapy vyznačiť zaujímavé miesta z prečítaného textu

Pomôcky: Text o Fedorovi Hlavatom, mapa Slovenska, slepá mapa so zobrazením historických žúp

Štvrté stanovište je venované práci s mapou. Úlohou žiakov je na mape vyznačiť historické žупné územia, na ktorom pôsobila Fedorova družina (Spišská, Abovská a Zemplínska).

Obr. č. 9 Mapa žúp

Žiaci na internete vyhľadajú názvy žúp na Slovensku, vyznačia ich na slepej mape Slovenska. Ďalej vyznačujú dôležité mestá: mesto, kde popravili Timka a Vaska, mesto, kde popravili Fedora Hlavatého, obce, z ktorých pochádzali zbojníci z Fedorovej družiny. Vyhľadávajú aj pomocou súčasnej geografickej mapy Slovenska.

Úloha č. 5 – piate stanovište

Metódy: práca s pracovným listom, skupinová práca

Rozpis cieľov úlohy:

- Zhodnotiť text na základe vlastných pocitov a prežívania
- Pokúsiť sa o precítený prednes
- Vyhľadať a diskutovať o výrazových prostriedkoch v texte a o ich význame
- V závere jeden zo skupiny sa pokúsi o prednes literárneho textu

Na piatom stanovišti žiaci pracujú s literárnym textom od autora Štefana Suchého – List zbojníka Fedora Hlavatého mestu Bardejov 1493 roku Pána (Suchý, 2010, str. 15).

3.1.2 Pracovný list pre žiaka

РОБОЧИЙ ЛИСТ ПРО ШКОЛЯРЯ

Хто був Федор Головатый?

Задача ч. 1

Перечитай текст писма збойників місту Бердеєву. Выпиш слова з тексту, котрым не розумієш, пороздумуйте ведно, што можуть значити. В яком языку може быти текст написаний? Пороздумуй, яки маш емоції, кедь чіташ тото писмо.

.....
.....
.....

Задача ч. 2

Перечитай текст а напиш одповіді на вопросы.

До котрого міста писали звойники писмо?.....

Кілько мали заплатити паны збойникам а їх родинам?.....

Котры монастырі были містом на переданя сумы?.....

Выглядай в календарі датум, коли было написане писмо.....

В якій околиці діяла Федорова група?.....

.....

Задача ч. 3

Перечитай текст о Федорови Головатім. Одповідж на вопросы.

З якого села походив Федор Головатый?.....

З котрых сел были хлопці Федоровой групи?.....

На котрых історічних територіях діяла Федорова група?.....

.....

Знаш выглядати далшы інформації о Федорови Головатім?

.....

.....

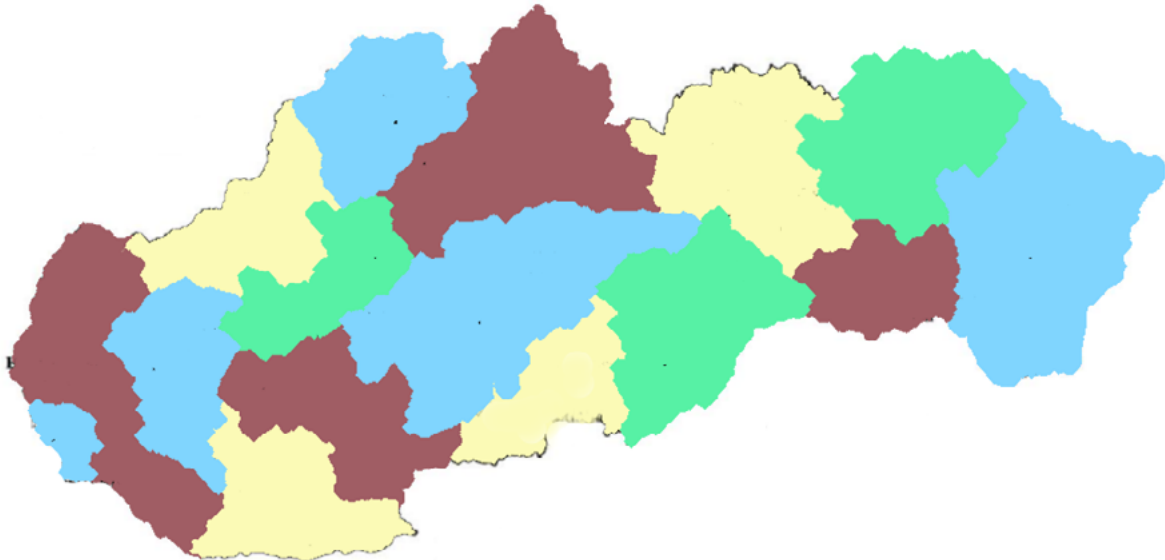
Котры інформації з тотых жрідел не были тоты смамы, diskutujte:

.....

.....

Задача ч. 4

На основі перечитаних текстів визнач на мапі Словачії: місто, де був поправений Федор Головатий; місто, де були поправені Тимко а Васько; села, з котрых походили збойники Федора Головатого. Визнач, де ся находять історічны жупны теріторії, де діяла Федорова ґрупа. Выглядай їх на інтернетї а поужый і географічну мапу Словачії.

Задача ч. 5

Перечитай текст Письмо розбійника Федора Головатого.... Діскутуйте о выразовых средствах а запиш вызнам. Перед класов задекламуй вірш Штафана Сухого.

на неправду польовати

в своїм нутрі збойник несе біду, жаль, плач вдовы

.....

же їх побє кров невинна

.....

громы з вышав биють.....

Письмо розбійника Федора Головатого містови Бардїову 1493 року божого – Автор Штефан Сухый

Іде Федор Головатый
із Руськой Воловой,
на неправду польовати
каждый час готовый.

Під ним коник тяжко крачать,
впала му підкова?
В своїм нутрі збойник несе

біду, жаль, плач вдови.
Дарьмо співате, пташкове,
веселый не буду,
поки страшный день не прийде
збійницького суду.

Пиш, монаху, бардйовским
злым людям писемко,
же їх побє кров невинна
мого брата Тимка.

Ці то ген над Бардйовом
громы з вышав биють?
Горськы хлопці то з Бескіда
Бардйов рабійуть.

Вішайте нас і шкріпцойте,
не будеме рабы
Русин з Бескіда за вольность
й властный живот дав бы.

ZOZNAM OBRÁZKOV

Obr. č. 1 Nákupný zoznam

Obr. č. 2 Matka

Obr. č. 3 Uspávanka

Obr. č. 4 Text rozprávky v tabuľke

Obr. č. 5 Pozvánka A

Obr. č. 6 Pozvánka B

Obr. č. 7 Pozvánka s označením odpovede

Obr. č. 8 List zbojníkov mestu Bardejov

Obr. č. 9 Mapa žúp

ZOZNAM TABULIEK

Tab. č. 1 Nákupný zoznam

Tab. č. 2 Strážca pravidiel

Tab. č. 3 Vyplnená tabuľka

Tab. č. 4 Tabuľka na písanie podľa zadania

Tab. č. 5 Prázdna na vyplnenie údajov

Zoznam použitej literatúry a zdrojov

Suchý, Štefan. (2010). *Azbuková mama*. Prešov: ADIN, Rusínska obroda na Slovensku.

Veršová, Kristína. (2014). *Rusínsky jazyk pre najmenších*. Prešov, OZ KOLYSOČKA – KOLÍSKA

RUSÍNSKY ZBOJNÍK FEDOR „HOLOVATYJ“ HLAVATÝ Z RUSKEJ VOLOVEJ, (2014). Online. Dostupné na: <https://lnk.sk/djstx> [zobrazené 17.1.2026].

LIST ZBOJNÍKOV MESTU BARDEJOV, Online. Dostupné na:

<https://slovenske-uhorsko.blogspot.com/2015/05/list-zbojnikov-mestu-bardejov.html> [zobrazené 17.1.2026].

Rusínsky jazyk a literatúra

**Metodická príručka pre 1. stupeň (1. a 2. cyklus)
a 2. stupeň (3. cyklus) ZŠ**

Autori:

PaedDr. Mária Jasiková

PaedDr. Marcela Ruňaninová

Recenzenti:

Mgr. Zdenka Citriaková, PhD.

Mgr. Marek Gaj, PhD.

Jazyková úprava:

doc. PhDr. Hana Hlôšková, CSc.

Grafické spracovanie:

Michal Orel

Vydal:

NIVaM

Vydanie:

prvé

Formát:

elektronický

Rok vydania:

2026

ISBN:

978-80-565-1693-5

EAN:

9788056516935

